

ГЕНСІРОВСЬКИЙ Є. О.,здобувач кафедри адміністративного,
кримінального права і процесу
(Міжнародний університет бізнесу
і права)

ORCID ID: 0009-0007-0808-2708

УДК 342.9:351.71

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.3.84>**ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ РЕАЛІЗАЦІЇ
ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЕКТІВ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ
ТА КЛАСИФІКАЦІЯ**

У статті проаналізовано зміст, правова природа та класифікація принципів адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства щодо реалізації інфраструктурних проектів. Виокремлено два підходи стосовно сутності принципів адміністративно-правового регулювання, основним критерієм розмежування яких є зазначення однією групою вчених нормативності, в якості характерного критерію вищевказаних принципів (вузький підхід), або віднесення другою групою вчених принципів адміністративно-правового регулювання до одного з елементів системи права (широкий підхід). Наголошено на тотожності підходів учених до визначення принципів адміністративно-правового регулювання, яка проявляється у ряді ключових характеристик зазначених принципів, що включають їхню основоположність, керівну спрямованість, загальну значущість для сфери публічного управління, об'єктивну зумовленість та спрямованість на забезпечення законності й прав учасників адміністративно-правових відносин. Визначено поняття принципів адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства щодо реалізації інфраструктурних проектів, які являють собою фундаментальні засадничі положення, урегульовані нормами адміністративного права, які відображають закономірності та потреби публічного адміністрування у сфері реалізації інфраструктурних проектів на умовах державно-приватного партнерства, шляхом визначення цілей, завдань, механізмів та меж адміністративно-правового впливу на відносини між публічними та приватними партнерами, з метою модернізації інфраструктури та підвищення якості суспільно значущих послуг.

Ключові слова: адміністративне право, адміністративно-правове регулювання, принципи права, публічне управління, учасники адміністративно-правових відносин, державно-приватне партнерство, інфраструктурні проекти.

Gensirovskiy Ye. O. Principles of administrative and legal regulation of public-private partnership in the field of implementation of infrastructure projects: conceptual approaches and classification

The article analyzes the content, legal nature and classification of the principles of administrative and legal regulation of public-private partnership for the implementation of infrastructure projects. Two approaches are distinguished regarding the essence of the principles of administrative and legal regulation, the main criterion for distinguishing which is the designation by one group of scientists of normativity as a characteristic criterion of the above principles (narrow approach), or the attribution by the second group of scientists of the principles of administrative

and legal regulation to one of the elements of the legal system (broad approach). The identity of the approaches of scientists to the definition of the principles of administrative and legal regulation is emphasized, which is manifested in a number of key characteristics of the specified principles, including their fundamentality, guiding orientation, general significance for the sphere of public administration, objective determination and orientation towards ensuring the legality and rights of participants in administrative and legal relations. The concept of the principles of administrative and legal regulation of public-private partnership regarding the implementation of infrastructure projects is defined, which represent fundamental basic provisions regulated by the norms of administrative law, which reflect the laws and needs of public administration in the field of implementation of infrastructure projects under the terms of public-private partnership, by determining the goals, objectives, mechanisms and limits of administrative and legal influence on relations between public and private partners, in order to modernize infrastructure and improve the quality of socially significant services.

Key words: *administrative law, administrative and legal regulation, principles of law, public administration, participants in administrative and legal relations, public-private partnership, infrastructure projects.*

Постановка проблеми. В науці адміністративного права питання щодо сутності та змісту принципів завжди викликало жвавий інтерес дослідників, з огляду на їхню фундаментальну роль у формуванні концептуальних засад публічного адміністрування, визначенні легітимних меж дискреції суб'єктів владних повноважень, забезпеченні законності, обґрунтованості та ефективності управлінської діяльності, а також їхню значущість як критеріїв оцінки правомірності адміністративних актів та дій.

Важливе значення принципів адміністративного права також обумовлюється фактом їхнього існування, в якості своєрідного фундаменту на якому будується вся система нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері державно-приватного партнерства. Вони визначають основні засади, цілі та пріоритети правового впливу на ці відносини. Дотримання єдиних принципів запобігає виникненню колізій та суперечностей між окремими нормативно-правовими актами, забезпечуючи цілісність та внутрішню логіку правового регулювання.

Водночас, у науковому дискурсі адміністративного права залишаються актуальними питання щодо повноти та уніфікації інтерпретації принципів державно-приватного партнерства, а їхнє змістовне наповнення в контексті імплементації інфраструктурних проєктів потребує глибокого теоретичного осмислення та доктринального обґрунтування.

Видається, що першочерговим етапом у розв'язанні окреслених завдань має стати концептуальне з'ясування сутності принципів адміністративно-правового регулювання як базової наукової категорії, що є родовою стосовно поняття принципів адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства у сфері реалізації інфраструктурних проєктів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Принципи адміністративного права не належать до числа нових напрямів наукового пошуку. Дослідження вказаних принципів знайшло відображення у наукових працях відомих українських учених, таких як Ю.В. Бодров, І.П. Бахновська, А. І. Берлач, О. Буханевич, В. Галунько, Г.О. Горбова, Т.О. Гуржій, В. Курило, В. Курила, О.В. Кузьменко, А.М. Колодій, Т.О. Коломєць, Р. Кондратьєв, П.С. Лютіков, К. Палажченко, О. Ситников, О. Скакун, С. Стеценко, К.І. Федорова, В. Фелика, Т.І. Фулей, Н.І. Дідик, О.Ш. Чомахашвілі, В.Г. Чорна, Н.Ю. Цибульник, М.В. Вишневський.

Разом з тим, характеристика принципів адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства у сфері реалізації інфраструктурних проєктів зазначеними вченими здійснювалась фрагментарно, в рамках інших наукових досліджень.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження змісту, природи та класифікації принципів адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства щодо реалізації інфраструктурних проєктів.

Виклад основного матеріалу. В науковій літературі дефініція поняття «адміністративно-правове регулювання» переважно не артикулюється безпосередньо. Натомість, змістовне наповнення зазначеної правової категорії розкривається опосередковано, через ідентифікацію суспільних відносин, що виступають об'єктом адміністративно-правового впливу.

У цьому контексті, обґрунтовану думку висловлює професор Т.О. Гуржій, який зазначає, що різноплановість наукових інтерпретацій ускладнює конструктивне розв'язання теоретичних і практичних проблем адміністративного права. Більше того, така фрагментарність доктринальних підходів перешкоджає досягненню цієї мети, оскільки на нестабільному теоретичному підґрунті ускладнюється формування життєздатної концепції галузевого розвитку. У цьому контексті актуалізується потреба у виробленні уніфікованого концептуального підходу до розуміння принципів адміністративно-правового регулювання – підходу, що відображав би прогресивну наукову думку, охоплював ключові аспекти досліджуваного феномену та мав би практичну спрямованість, відповідаючи потребам і запитам адміністративно-правової практики [1, с. 43].

Варто наголосити, що в науковому дискурсі наразі не сформовано єдиного підходу щодо визначення поняття «принципи адміністративно-правового регулювання». Зокрема, М.В. Вишневецький переконаний, що вищевказані принципи являють собою сукупність задекларованих та визнаних нормативних правил, що визначають процедурні аспекти управління та встановлюють модель поведінки як суб'єктів публічної адміністрації, так і інших суб'єктів, в тому числі, встановлюючи міру її протиправності [2, с. 182]. Аналогічну точку зору, стосовно нормативного походження принципів адміністративно-правового регулювання, висловлює й Н.І. Дідик, яка визначає зазначені принципи в якості основоположних загальноприйнятих норм, що виражають властивості права і володіють вищою імперативною юридичною силою, тобто виступають як незаперечні вимоги, що пред'являються до учасників суспільних відносин у цілях встановлення соціального компромісу [3, с. 94].

П.С. Лютиков, О.В. Кузьменко та В.Г. Чорна розглядають вищевказані принципи як вихідні, фундаментальні ідеї, що концентрують у собі досягнення науки та практики, втілюють інтереси суспільства та громадянина, виконують функцію загальнонормативного орієнтиру під час здійснення цілеспрямованого впливу норм адміністративного права на суспільні відносини, з метою забезпечення правових та організаційних умов реалізації прав, свобод і виконання обов'язків учасниками відповідних правовідносин [4, с. 4].

Ми підтримуємо наведені підходи з ряду причин, основною з яких є підкреслення ознаки нормативності (вищої юридичної сили) принципів адміністративно-правового регулювання, що кореспондує з їхнім розумінням як імперативних вимог, які визначають зміст та спрямованість адміністративно-правових норм, а також слугують критеріями правомірності адміністративної діяльності та основою для тлумачення законодавства у сфері публічного управління.

Разом з тим, ряд науковців не виокремлюють нормативність, в якості характерної ознаки, іманентної принципам адміністративно-правового регулювання. Наприклад, О.Ш. Чомахашвілі характеризує досліджуване правове явище, як сукупність правил або основоположних, вихідних ідей, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, імперативністю, об'єктивним характером, на підставі яких виникають взаємовідносини між суб'єктами адміністративно-правового регулювання [5, с. 13].

Н.Ю. Цибульник переконана, що принципи адміністративно-правового регулювання це основоположні та керівні засади добросовісного виконання суб'єктами публічної влади покладених на них завдань [6, с. 184]. Схожої думки притримується й Г.О. Горбова, яка тлумачить вищевказані принципи як основні вихідні положення, керівні ідеї, на яких будується діяльність органів публічної адміністрації у визначеній сфері суспільних відносин [7, с. 95].

Також, К.І. Федорова та Т.О. Коломоець не акцентують увагу на нормативності принципів адміністративно-правового регулювання, розглядаючи їх у якості об'єктивних, універсальних, необхідних закономірностей взаємовідносин у визначеній сфері суспільних відносин між суб'єктом державного управління і керованим ним об'єктом [8, с. 76]. Тотожну думку висловлюють й відомі українські вчені В.В. Галуцько, С.Г. Стеценко, А.І. Берлач, які переконані в розумінні вищевказаних принципів як найбільш загальних і стабільних вимог, об'єктивно зумовлених засад, на яких базується адміністративна діяльність суб'єктів публічної адміністрації з метою забезпечення права, свобод і законних інтересів приватних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства і держави [9, с. 88].

Таким чином, в науці адміністративного права сформувалось два підходи стосовно сутності принципів адміністративно-правового регулювання, основним критерієм розмежування яких є зазначення однією групою вчених нормативності, в якості характерного критерію вищевказаних принципів (вузький підхід), або віднесення другою групою вчених принципів адміністративно-правового регулювання до одного з елементів системи права (широкий підхід).

З іншого боку, варто наголосити на спільності підходів учених до визначення принципів адміністративно-правового регулювання, яка проявляється у ряді ключових характеристик зазначених принципів, що включають їхню основоположність, керівну спрямованість, загальну значущість для сфери публічного управління, об'єктивну зумовленість та спрямованість на забезпечення законності й прав учасників адміністративно-правових відносин.

Варто підтримати позицію тих учених, які наполягають на нормативності принципів адміністративно-правового регулювання. Іншими словами, ми схилиємося до висновку про обов'язковість нормативного закріплення зазначених принципів.

Відтак, необгрунтованою, на нашу думку, є позиція тих науковців, які в структурі правових принципів виокремлюють ті з них, які не закріплені у правових нормах [10, с. 23; 11; 12, с. 8], або ж використовуючи критерій закріплення у нормативно-правових актах, поділяють принципи на правові (норми-принципи) та неправові (принципи права) [13, с. 283].

Відтак, цілком обгрунтованою вважаємо концепцію тих авторів, які притримуються судження про неможливість існування принципів права поза межами правових норм [14, с. 43; 15, с. 43].

Варто наголосити, що принципи державно-приватного партнерства знайшли правове вираження в нормах законодавчих актів. Зокрема, у статті 3 Закону України «Про державно-приватне партнерство» визначені основні принципи здійснення державно-приватного партнерства, до числа яких віднесено: рівність перед законом державних та приватних партнерів; заборона будь-якої дискримінації прав державних чи приватних партнерів; узгодження інтересів державних та приватних партнерів з метою отримання взаємної вигоди; забезпечення вищої ефективності діяльності, ніж у разі здійснення такої діяльності державним партнером без залучення приватного партнера; незмінність протягом усього строку дії договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, цільового призначення та форми власності об'єктів, що перебувають у державній або комунальній власності чи належать Автономній Республіці Крим, переданих приватному партнеру; визнання державними та приватними партнерами прав і обов'язків, передбачених законодавством України та визначених умовами договору, укладеного у рамках державно-приватного партнерства; справедливий розподіл між державним та приватним партнерами ризиків, пов'язаних з виконанням договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства; визначення приватного партнера на конкурсних засадах, крім випадків, встановлених законом [16].

Разом з тим, контекстуальне формулювання назви вищевказаної статті «основні принципи здійснення державно-приватного партнерства», зобов'язує зробити припущення про існування додаткових (або спеціальних) принципів здійснення державно-приватного партнерства. Зазначена позиція зумовлює необхідність проведення подальшої наукової дискусії в окресленому напрямі дослідження, з метою ідентифікації спеціальних принципів адміністративно-правового регулювання щодо реалізації інфраструктурних проектів та їх доктринального обгрунтування.

Але перед тим, як перейти до визначення спеціальних принципів адміністративно-правового регулювання щодо реалізації інфраструктурних проектів на умовах державно-приватного партнерства, варто звернути увагу на положення іншого законодавчого акту – Закону України «Про концесію», в якому також знайшли закріплення окремі загальні принципи реалізації інфраструктурних проектів в рамках державно-приватного партнерства, на умовах концесії.

Фактично, принципи, визначені в цьому законі, дублюють деякі з принципів адміністративно-правового регулювання, визначених у статті 3 Закону України «Про державно-приватне партнерство». Наприклад, стаття 6 Закону України «Про концесію» закріплює принципи, які мають бути забезпечені концесіодавцем при виборі концесіонера, а саме: відкритості, рівності та відсутності дискримінації.

Відповідно до частини 4 статті 11 цього ж Закону, концесіодавець має право з власної ініціативи та/або ініціативи конкурсної комісії або за результатами розгляду звернень внести зміни до конкурсної документації. При цьому, зміни, що вносяться до конкурсної документації, не можуть суперечити висновку за результатами аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства у формі концесії і повинні відповідати принципам відкритості, рівності та відсутності дискримінації.

Також, статтею 23 цього Закону визначено порядок залучення радників суб'єктами реалізації інфраструктурного проекту, який має відповідати принципам конкурентності, рівноправності, загальної доступності, гласності, прозорості та незалежності.

Навіть побіжний аналіз вищевказаних принципів дає підстави для висновку про їх загальний характер та про їх тотожність із принципами, викладеними в Законі України «Про державно-приватне партнерство». Разом з тим, необхідність закріплення в окремій статті Закону України «Про концесію» ряду спеціальних принципів обумовлена низкою факторів, серед яких варто звернути увагу на такі аргументи.

Закон України «Про концесію» регулює особливу форму державно-приватного партнерства, яка передбачає передачу державою або територіальною громадою приватному партнеру права на створення та/або управління (експлуатацію) об'єкта інфраструктури, що перебуває у державній або комунальній власності. Ці відносини мають свої особливості, відмінні від інших форм державно-приватного партнерства, передбачених Законом України «Про державно-приватне партнерство». Тому, для ефективного регулювання саме концесійних проектів потрібні спеціальні принципи, які б ураховували специфіку зазначених адміністративно-правових відносин.

Важливою обставиною, яка спонукає автора цього дослідження звернути увагу на необхідність виокремлення спеціальних принципів реалізації інфраструктурних проектів є те, що здійснення останніх має ряд специфічних рис, таких як значна капіталомісткість, довгостроковість, важливе соціально-економічне значення, потенційний вплив на довкілля. Тож, спеціальні принципи, визначені в Законі України «Про концесію», мають відобразити вищевказані особливості.

Не менш вагомою підставою для акцентування уваги на необхідності виокремлення спеціальних принципів адміністративно-правового регулювання щодо реалізації інфраструктурних проектів на умовах державно-приватного партнерства є їхня специфічна природа, що характеризується значною капіталомісткістю, довготривалим періодом реалізації, суттєвим соціально-економічним значенням та потенційним впливом на екологічну сферу. Відтак, спеціальні принципи, що будуть закріплені в Законі України «Про концесію», мають відображати зазначені особливості.

У той же час, хибними виявляються поодинокі спроби окремих дослідників надати пропозиції щодо виокремлення спеціальних принципів в окресленій сфері суспільних відносин.

Наприклад, К. Палажченко доходить висновку про відсутність дотримання принципу належного досвіду приватного партнера, в процесі відбору останнього для участі у проекті державно-приватного партнерства [17, с. 153]. Важко погодитися із висловленим припущенням з ряду причин.

Передусім, варто вказати, що відповідно до частини 1 статті 14 Закону «Про державно-приватне партнерство», визначення приватного партнера для укладення договору в рамках державно-приватного партнерства здійснюється на конкурсних засадах. А статтею 15 цього ж Закону визначено засади проведення конкурсу з визначення приватного партнера, в процесі якого й визначається належний досвід приватного партнера, який дозволяє останньому брати участь у реалізації інфраструктурного проекту на умовах державно-приватного партнерства.

Крім того, слід зазначити, що окремі положення Методики аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, затвердженої наказом Міністерства економіки від 14.12.2021 № 1067 безпосередньо вказують на обов'язковість наявності досвіду приватного партнера щодо реалізації інфраструктурних проектів. Наприклад, відповідно до п.п. 3 п. 15 вищевказаної Методики, висновок за результатами аналізу ефективності проекту повинен містити досвід приватного партнера щодо здійснення подібних проектів в Україні та/або інших країнах зі схожим рівнем економічного розвитку. Аналогічні вимоги щодо наявності досвіду участі у реалізації інфраструктурних проектів визначені й у Рекомендаціях щодо змісту концептуальної записки здійснення державно-приватного партнерства, стосовно експертів та радників (Додаток 1 до Наказу № 1067/2021 року).

Загальний характер принципів адміністративно-правового регулювання щодо реалізації інфраструктурних проектів на умовах державно-приватного партнерства також спостерігається й у положеннях деяких міжнародних нормативних актів. Зокрема, у Практичному порадинику з питань ефективного управління у сфері державно-приватного партнерства, підготовленому в 2008 році Європейською економічною комісією ООН [18, с. 15], визначені шість основних принципів ефективного управління у сфері здійснення державно-приватного партнерства, до числа яких належать наступні керівні правила:

- участь (Participation): ступінь залучення всіх зацікавлених сторін;
- правило «хорошого тону» (Decency): ступінь, у якому створення та контроль за виконанням правил здійснюються без заподіяння шкоди чи не викликаючи невдоволення із боку населення;
- прозорість (Transparency): ступінь ясності та відкритості процесу ухвалення рішень;
- підзвітність (Accountability): ступінь відповідальності політичних діячів перед суспільством за сказане чи зроблене;
- справедливість (Fairness): ступінь, в якому вимога дотримуватися правил поширюється рівною мірою на всіх членів суспільства;
- ефективність (Efficiency): ступінь використання обмежених людських та фінансових ресурсів без втрат, відстрочок або псування, або без заподіяння шкоди майбутнім поколінням.

Висновки. Грунтуючись на здійсненому аналізі існуючих доктринальних підходів до дефініції поняття «принципи адміністративно-правового регулювання», вважаємо за науково обґрунтоване запропонувати авторське визначення зазначеної категорії у контексті реалізації інфраструктурних проектів.

Отже, принципи адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства щодо реалізації інфраструктурних проектів являють собою фундаментальні засадничі положення, урегульовані нормами адміністративного права, які відображають закономірності та потреби публічного адміністрування у сфері реалізації інфраструктурних проектів на умовах державно-приватного партнерства, шляхом визначення цілей, завдань, механізмів та меж адміністративно-правового впливу на відносини між публічними та приватними партнерами, з метою модернізації інфраструктури та підвищення якості суспільно значущих послуг.

Порівняльно-правовий аналіз вищевказаних принципів із принципами здійснення державно-приватного партнерства, закріпленими в нормах національного законодавства, дозволив виокремити три групи принципів, а саме: загальні, спеціальні та галузеві.

Перспективи подальших наукових досліджень полягають у поглибленому аналізі галузевих принципів адміністративно-правового регулювання державно-приватного парт-

нерства, з урахуванням специфіки різних сфер реалізації інфраструктурних проєктів. Крім того, вагоме практичне значення теоретичних результатів цього дослідження полягає у аналізі ефективності реалізації адміністративно-правових принципів, з урахуванням досвіду окремих регіонів України та порівнянням з кращими європейськими практиками.

Список використаних джерел:

1. Гуржій Т.О., Бодров Ю.В. Поняття та сутність принципів адміністративно-правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2023. Випуск 79(2). С. 41-48.
2. Вишневецький М.В. Принципи адміністративно-правового регулювання діяльності апарату суду в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 1. Т. 2. С. 182-187.
3. Дідик Н.І. Щодо питання класифікації принципів адміністративного права України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 3. С. 92–101.
4. Лютіков П.С., Кузьменко О.В., Чорна В.Г. Принципи адміністративно-правового регулювання нотаріальної діяльності: поняття та класифікація. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2023. № 8. URL: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2023-8-01-04>.
5. Чомахашвілі О.Ш. Адміністративно-правове регулювання охорони прав на промислові зразки в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Національний університет державної податкової служби України. Ірпінь, 2008. 19 с.
6. Цибульник Н.Ю. Принципи адміністративно-правового регулювання сектору безпеки держави. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. Вип. 6. С. 182–186.
7. Горбова Г.О. Принципи адміністративно-правового регулювання протидії насильству в сім'ї. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Вип. 35. Ч. 2. Т. 2. С. 94–97.
8. Коломоець Т.О., Федорова К.І. Адміністративно-правове регулювання приватної нотаріальної діяльності в Україні: монографія. Київ: Істина, 2008. 184 с.
9. Адміністративне право та адміністративний процес України в умовах воєнного стану: монографія / Галуцько В., Стеценко С., Берляч А., Буханевич О., Ситников О. та ін.; за заг. ред. В. Фелика та В. Курила. К.: «Видавництво Людмила», 2023. 704 с.
10. Колодій А. М. Принципи права України : монографія / А. М. Колодій. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 208 с.
11. Курило В. І. Адміністративні правовідносини у сільському господарстві України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Національний ун-т держ. податкової служби України. Київ, 2008. 39 с.
12. Фулей Т. І. Сучасні загальнолюдські принципи права та проблеми їх впровадження в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2003. 20 с.
13. Скакун О. Ф. Теорія держави і права. Енциклопедичний курс / О. Ф. Скакун. Харків : Еспада, 2005. 839 с.
14. Кондратьєв Р. Принципи права та їх роль у регулюванні суспільних відносин. *Право України*. 2000. №2. С. 43-45.
15. Бахновська І.П. Питання співвідношення принципів і норм права та їх місця у механізмі правового регулювання. *Університетські наукові записки*. 2013. № 1(45). С. 43-47.
16. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 40. Ст. 524.
17. Палажченко К. Нормативно-правова характеристика державноприватного партнерства у сфері надання освітніх послуг. *Державне управління. Серія: Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 19. С. 149–154.
18. Практичний poradник з питань ефективного управління у сфері державно-приватного партнерства. Європейська Економічна Комісія Організації Об'єднаних Націй, 2008. 128 с. URL: http://www.unece.org/fileadmin/DAM/ceci/publications/ppp_r.pdf.

